

Оригиналан научни рад

UDK 314.114:33(497.11)"2011"

Original scientific work

Наталија Мирић

**ЕКОНОМСКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА СРБИЈЕ¹
- ПОПИС СТАНОВНИШТВА 2011. ГОДИНЕ**

Извод: Рад се бави анализом економских карактеристика популације Србије у време пописа 2011. године. Основна карактеристика пописа 2011. године, што се економских структура тиче, јесте класификација економске активности која обухвата само два модалитета, економски активне и економски неактивне. Најнижа стопа економске активности у послератном периоду евидентирана је управо последњим пописом, у износу од 41,3%.

Кључне речи: Попис 2011. године, економска активност, привредна делатност, занимање, економска неактивност, извори средстава за живот

Abstract: The paper analyzes the economic characteristics of the population of Serbia in the census of population 2011th. The main characteristic of the census 2011th, as economic structure is concerned, is the classification of economic activities, which includes just two modalities, economically active and economically inactive. The lowest rate of economic activity in the postwar period recorded in the census 2011th, in the amount of 41.3%.

Key words: Census of population 2011th, economic activity, industry, occupation, economic inactivity, sources of livelihood

Уводне напомене и методологија пописа 2011. године

Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији спроведен је од 1. до 15. октобра 2011. године. Методологија пописа 2011. године усаглашена је са међународним препорукама тако да је омогућена међународна упоредивост података. Међутим, потпуно поређење података пописа 2011. године са ранијим пописима није могуће у потпуности. Концепт „уобичајеног становништва“ из 2011. године не одговара у потпуности оном из ранијих пописа. Према овом концепту лице се сматра становником неког места у којем само (у случају самачког домаћинства) или са члановима свог домаћинства проводи највећи део свог времена, односно дневно/ноћни одмор, независно од тога где има пријављено пребивалиште (РЗС, 2013). Осим концепта укупног становништва, извршене су и одређене методолошке промене неких обележја која су битна за овај рад, стога ће у наредном тексту бити детаљније описана.

¹ Без података за Косово и Метохију.

С обзиром да спадају у ред основних обележја, сви послератни пописи становништва обухватили су економска обележја становништва. Подаци су прикупљани за сва лица стара 15 и више година. Попис 2011. године је најсложенији што се тиче питања која се односе на економске карактеристике становништва. У последњем попису становништва примењен је концепт „текуће активности“ тј. „радне снаге“ па су стога сви подаци о економским карактеристика становништва изведени на основу одговора о економској активности у недељи која је претходила попису (од 24. до 30. септембра 2011. године). Стога је обезбеђена упоредивост са претходним пописом 2002. године, у којем је примењен исти концепт економске активности. Главна методолошка измена у попису 2011. године тиче се саме класификације становништва према економској активности. У свим послератним пописима, осим последњег, класификација економске активности је иста и подразумева поделу целокупног становништва на: активно становништво, лица са личним приходима и издржавано становништво. На основу економске активности у недељи пред попис 2011. године, укупно становништво разврстава се на економски активно и економски неактивно. Према РЗС (2013) економски активно становништво („радна снага“) обухвата лица која обављају занимање и незапослена лица. Контингент лица која обављају занимање обухвата: а) лица која су у недељи која је претходила попису обављала било какав посао који је био плаћен или ће бити плаћен (у новцу или натура), без обзира да ли лице име формално-правни уговор о запослењу, б) лица која имају посао, али су из објективних разлога била спречена да га обављају у референтној недељи због болести, годишњег одмора, штрајка итд. Незапосленима се сматрају лица која нису радила у референтној недељи, која активно траже посао (преко службе за запошљавање или самостално) и која би могла да почну да раде у наредне две недеље у односу на „критични моменат пописа“. Незапослена лица разврстана су на лица која су некада радила и лица која траже прво запослење. Економски неактивно становништво, оно које у референтној недељи није радило и није тражило посао, нити је било у могућности да почне да ради у року од две недеље уколико би му посао био понуђен, обухвата следеће категорије становништва: децу млађу од 15 година, пензионере лица са приходима од имовине, ученике/студенте, домаћице и остале.

Привредна делатност, као врста производње или активности која се обавља у предузећу, радњи, установи, задрузи, приватној радњи у којој лице ради, је друго важно обележје економских структура становништва. Битно је истаћи да потпуна упоредивост података последњег са претходним пописима није могућа због промена у самој класификацији делатности. У пописима 1981. и 1991. године била је у употреби „Јединствена класификација делатности“ у којој су делатности сврстане у 14 сектора делатности. У попису 2002. године коришћена је Класификација делатности ко-

ја има 17 сектора делатности, која је упоредива са међународном класификацијом делатности NACE Rev.1. У попису 2011. године, класификација делатности потпуно је упоредива са међународном класификацијом делатности NACE Rev. 2, која подразумева класификацију на 21 сектор делатности (РЗС, 2014). Због неупоредивости класификација у последњем и претходним пописима становништва, анализа привредне делатности ће бити ограничена само на попис 2011. године.

Занимање, које се такође сврстава у групу основних обележја економских структура становништва, се одређује према врсти посла које лице обавља (односно према главним задацима и обавезама на послу). У попису 2011. године за исказивање података о занимању примењена је интерна Класификација занимања која је као основу користила Међународну стандардну класификацију занимања (МСКЗ-08). Међународна стандардна класификација занимања се базира на концепту врсте рада и обухвата 10 основних врста занимања. Примена ове класификације омогућује упоредивост са подацима пописа из 2002. године. Иако је и у попису 1991. године коришћена Јединствена стандардна класификација занимања која је подразумевала 10 група занимања, није могућа упоредивост по групама занимања са подацима последња два пописа (РЗС, 2014).

Садржај пописа 2011. године обогаћен је питањем о изворима средстава за живот (не и о њиховој висини). Према међународним препорукама, подаци о изворима средстава за живот спадају у ред основних обележја. Подаци су прикупљани за сва лица без обзира да ли су у години која је претходила попису имала приход или су била издржавана лица (без прихода). У изворе средстава за живот, односно приходе из којих је финансирана потрошња становништва, спадају: зарада или друга примања на основу рада, пензија, социјална примања, зајам/уштеђевина, приходи од имовине, накнада за незапослена лица, стипендије за ученике/студенте и студентски кредит, приходи од стране других лица (издржавана лица) и остали приходи.

Пре анализе треба напоменути да су економске структуре претрпеле велике промене. Војковић (2007) указује да економске карактеристике садашње Србије вуку корене из даље прошлости и да су рецидиви и трагови те прошлости и данас присутни и утицајни. Као кључне догађаје са далекосежним последицама на економска и демографска кретања у Србији се наводи примењивање индустријализације као метода развоја укупног друштва и догађаје које су њоме изазвани: колонизација Војводине, аграрна реформа којом су пољопривредна газдинства ограничена на 10 ha, фаворизовање индустријске на рачун пољопривредне производње, следствено томе форсирање развоја градова и занемаривање села, разбијање традиционалног начина живота увођењем обавезног школовања и др. Индустријски развој Србије, уз неповољан положај пољопривреде, тешки услови живота и рада на селу, које није пратио одговарајући доходак, утицали

су на масовно одлажење становништва са села и напуштање ове привредне делатности. Дакле, може се говорити о потпуној трансформацији структуре по делатности, упоредо и трансформацији професионале структуре. Како Радивојевић (2006) истиче, смањење пољопривредног становништва дало је основни печат трансформацији социо-економских структура становништва у другој половини 20. века.

Рад се бави анализом економских карактеристика становништва Републике Србије према подацима пописа 2011. године. Подаци ранијих пописа искоришћени су за анализу у дужем временском интервалу, ради уочавања трендова у економској структури наше популације. Рад је конципиран на следећи начин. У првом делу рада је представљена структура становништва према економској активности према последњем попису на нивоу Србије, централне Србије и Војводине. У другом делу рада је анализирана динамика и основне структурне карактеристике (пол и старост) економски активног становништва, поређењем података пописа 1981. и 2011. године. Категорији активних лица која обављају занимање пажња је посвећена у трећем делу рада, који указује на делатност и занимање запосленог становништва према најновијем попису. Категорија незапосленог становништва обрађена је у четвртом делу рада, који указује на динамику и главне демографске карактеристике активних лица која не обављају занимање у пописима 1981. и 2011. године. У петом делу рада обрађено је економски неактивно становништво према старости и полу. Кратка анализа извора средстава за живот представљена је у шестом делу рада. У последњем делу рада дат је просторни аспект анализе економских структура становништва Србије.

Економска активност становништва

Полазну основу за анализу економске структуре чини подела становништва према критеријуму економске активности. Као што је већ напоменуто, према методологији последњег пописа становништва економска активност обухвата два модалитета, економски активно и економски неактивно (које одговара издржаваним и лицима са личним приходима у претходним пописима).

Однос економски активних и економски неактивних може се исказати коефицијентом економске зависности, који представља оптерећеност активне популације неактивним становништвом. Сходно интензивнијем расту неактивног становништва, овај коефицијент је у порасту у Србији. Према подацима пописа 1981. године на 100 економски активних било је 102 неактивних, односно 142 у 2011. години. Према последњем попису, у Србији је од укупно 7 186 862 лица 2 917 220 било активно, односно стопа активности је износила 41,3%. Око три четвртине активног становништва је припадало категорији лица која обављају занимање, док је око 25% по-

нуде радне снаге је било незапослено у 2011. години. Са друге стране, две трећине популације Србије је било привредно неактивно, и припадало једној од категорија: деца млађа од 15 година, пензионери, лица са приходима од имовине, домаћице и остали. Пензионери су најзаступљенија категорија, који су чинили 38% укупног неактивног, односно преко 50% неактивног становништва старог 15 и више година. Економски састав централне Србије и Војводине је био готово идентичан у 2011. години. Стопа активности у централној Србији је износила 41,6%, а у Војводини 40,7%. Разлика међу макроцелинама у уделима свих категорија активних и неактивних лица се кретала највише до 1 процентног поена.

Табела 1. – Становништво према економској активности, 2011. године

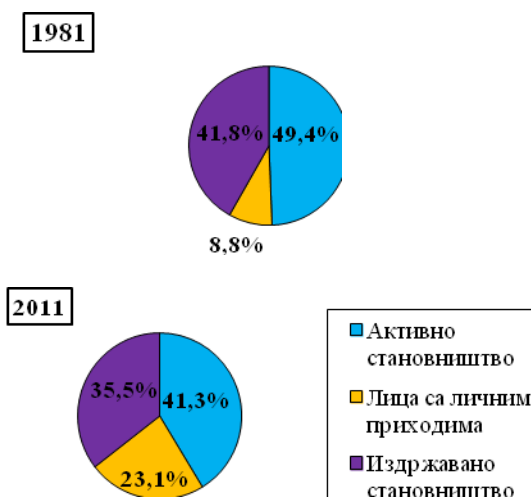
Укупно	Економски активно			Економски неактивно						
	Света	Обавља занимање	Незапослени	Света	Деца млађа од 15 година	Пензионери	Лица са приходима од имовине	Ученици, студенти	Домаћице	Остало
Република Србија										
718686 2	297122 0	230462 8	666592	4215642	1025278	1628428	32134	567016	599371	36341 5
100	41,3	32,0	9,2	58,7	14,2	22,6	0,4	7,9	8,3	5,0
Централна Србија										
525505 3	218526 0	169729 4	487964	3069793	747808	1202176	20575	419451	419141	260642
100	41,6	32,3	9,3	58,4	14,2	22,9	0,4	8,0	7,9	4,9
Војводина										
193180 9	785960	607334	178626	1145849	277470	426252	11559	147565	180230	102773
100	40,7	31,4	9,2	59,3	14,4	22,0	0,6	7,6	9,3	5,3

Извор: Књиге пописа становништва 2011. године

Ради усаглашавања методологије последњег са претходним пописима и самим тим лакшег поређења, све категорије неактивних према методологији пописа 2011. године су распоређене у две категорије: издржавана лица, која обухватају децу млађа од 15 година, ученике и студенте, домаћице и остали; и лица са личним приходима, која обухватају пензионере и лица са приходима од имовине. Поређење основних категорија становништва Србије према привредној активности сведочи о њиховим великим промена у периоду од 1981. до 2011. године. Стопа активности се кретала силазном путањом (са 49,4% на 41,3%) што је последица деловања бројних фактора, како демографских тако и недемографских, о којима ће у наставку рада бити речи. Највећи пораст у наведеном периоду је забележила категорија лица са личним приходима, што је последица пре свега све

већег обухвата активног становништва пензијским осигурањем. Њихов удео је утростручен у наведеном периоду, тј. са 8,8% на преко 23%. Пензионери су најзаступљенија категорија лица са личним приходима, са преко 95%. Осим лица са личним приходима, у економски неактивно становништво спадају и издржавана лица, која према критеријуму прихода, представљају једину „несамосталну“ категорију. Удео ове категорије становништва се смањио у посматраном периоду, са 41,8% на 35,5%. Скоро половину издржаваног становништва (46,8%) у 2011. години су чинила деца млађа од 15 година, док су заједно деца, ученици и студенти чинили 73% издржаване популације. Домаћице су учествовале са 27% у издржаваном становништву. Поређење са подацима пописа 1981. године указује да су се наведене категорије издржаваног становништва кретале различитим правцима, тј. домаћице су своје учешће у издржаваном становништву смањивале (са 27,6% у 1981. години), док је група коју чине деца, ученици и студенти растла (са 64,6% у 1981. години)². Радивојевић (2006) наводи да је таква ситуација последица, са једне стране, већег економског активирања и запослености код жена и преласка у категорију лица са личним приходима по основу коришћења права из брачног односа, а на другој страни, потпуног обухвата деце обавезним осмогодишњим школовањем, као и настављања школовања и стицања виших нивоа образовања код омладине. У раду ће посебно бити обрађено неактивно становништво као и све његове категорије.

Графикон 1. – Становништво Србије према економској активности 1981. и 2011. (%)

Извор: Према подацима пописа становништва 1981. и 2011. године

² Према подацима пописа становништва 1981. године

Активно становништво

Активно становништво, или понуду радне снаге, чине лица која обављају занимање тј. запослени и лица која не обављају занимање али траже посао и у могућности су да почну да раде у наредне две недеље у односу на критични моменат пописа тј. незапослени. Wertheimer-Балетић (1978) наводи да се односи између економских и демографских структура формирају пре свега преко економски активног становништва или радне снаге. Структура активног становништва према делатности непосредно одговара структури производње, јер је само активно становништво произвођач, дакле елемент производног процеса. Међутим, у производном процесу учествује само део становништва, и то онај део који је непосредно радно ангажован. Активно становништво је једна од темељних категорија јер оно има непосредну улогу и одговорност у одвијању производног процеса и других друштвених служби, те много више од осталих категорија становништва утиче на живот и развој друштва.

С обзиром на важност за егзистенцију читаве популације, битно је указати на саму величину као и на основне демографске и економске карактеристике активног становништва. Послератни пописа становништва показују флукутирање броја активног становништва у нашој земљи, односно од 1953. до 1981. број активних је растао, а након тога је присутан тренд опадања. Од три милиона активних из 1953. године број активних је порастао на 3 милиона и 700 хиљада у време пописа 1981. године, а затим опао на 2 милиона 971 хиљаду у 2011. години. Општа стопа активности је такође опадала. Од нивоа 49,4% у 1981. до 41,3% у 2011. години.³

У првом делу рада речено је да обим активног становништва детерминишу демографски и недемографски фактори. Анализирајући економску структуру становништва Србије према попису 2002. године, Радивојевић (2006) наводи да се утицај демографских фактора огледа преко величине и старосно-полне структуре радног контингента (мушкарци 15-64, жене 15-59 година). Радни контингент је главни оквир формирања понуде радне снаге. У периоду од 1981-2011. године, обим радног контингента бележи опадање што је директна последица наглог старења становништва с врха старосне пирамиде, тј. са 4 милиона и 961 хиљаде на 4 милиона и 911 хиљада. Међутим, осим величине радног контингента који у великој мери опредељује понуду радне снаге, за сваку привреду је значајна и његова искоришћеност, тј. удео активних из радног контингента у односу на укупан број становника у њему. Ниво искоришћености зависи од достигнутог нивоа економског развоја, дужине школовања, нарочито када је у питању економско активирање млађег становништва, висине фертилитета, прихва-

---

³ Према подацима Пописа становништва од 1953. до 2011. године

ћених ставова о привредном активирању жена. У Србији је стопа искоришћености радног контингента код укупног становништва према последњем попису износио 67%, што је мали пад у односу на ниво из 1981. године (68,3%). Посматрано по полу промене су знатно изражене. Код мушкараца, ниво искоришћености радног контингента је имао опадајући (са 80,6% на 72,9%), а код жена растући тренд (са 55,7% на 61,1%)⁴. Међутим, без обзира на повећање искоришћености радног контингента код жена, распон у коефицијентима према полу је остао и даље значајан.

Осим демографских процеса, који су преко старосно-полне структуре утицали на величину активног становништва, важну улогу имали су и други фактори. У којој ће се мери економски активирати укупно становништво зависи од достигнутог нивоа друштвено-економског развоја. У Србији су се током друге половине 20. века одвијале крупне промене у структури привреде, чиме се истовремено мењала и економска структура становништва. Убрзана индустријализација, као метод развоја, значила је смањивање пољопривредног становништва, што се с обзиром на више стопе економске активности пољопривредника у односу на непољопривредно становништво, одражавало и на смањење понуде радне снаге. Затим укидање дечијег рада, пораст општег нивоа школованости становништва, стицање виших нивоа образовања који захтевају дуже школовање, законска регулатива о дужини радног стажа, промене у систему социјалног и пензионог осигурања, као и значајно веће привредно активирање жена у непољопривредним делатностима, су такође имале утицај на величини активног становништва (Радивојевић, 2006).

Табела 2. – Структура активног становништва према старости и полу, 1981. и 2011. године (%)

Година	Пол	Укупно	Старост						
			15-19	20-24	25-29	30-49	50-59	60-64	65+
1981	Свега	100	3,1	10,4	14,5	45,8	16,3	2,8	6,7
	Мушко	100	2,9	9,8	13,9	45,9	17,0	2,8	7,1
	Женско	100	3,3	1,3	15,3	45,4	15,4	2,9	6,1
2011	Свега	100	1,5	6,3	11,6	52,5	21,9	3,9	1,9
	Мушко	100	1,6	6,9	11,2	49,7	22,8	5,5	2,1
	Женско	100	1,2	6,2	12,2	56,3	20,8	1,7	1,5

Извор: Књиге пописа становништва, 1981. и 2011. године

Сходно старењу целе популације Србије, и активно становништво се суочава са тим процесом. Смањење удела млађих, а увећање удела старијих старосних категорија, карактеристика је како укупног, тако и активног становништва наше земље. Док је 1981. године скоро трећина актив-

⁴ Према подацима пописа становништва 1981. и 2011. године

них припадало млађим старосном групама од 15 до 29 година, у време пописа 2011. године удео активних ове старости је опао на око 20%. На другој страни, удео активних старости од 30 до 59 година је порастао у посматраном периоду, са 62,1% у 1981. на 77,1 у 2011. години. Дакле, промене старосне структуре активног становништва како мушког тако и женског, које прате промене старосне структуре укупне популације Србије, иду у правцу веће заступљености старијих старосних категорија. Старосна структура активних показује одређене варијације с обзиром на пол. Удео млађих старосних категорија 15-29 година међу активнима оба пола је био готово исти (19,7% мушкараца и 19,6% жена), затим удео расте и достиже максимум у старосној групи од 30-49 година, тј. 49,7% активних мушкараца и 56,3% активних жена је имало од 30 до 49 година старости у 2011. години. Одступања расту са порастом старости, у виду веће заступљености мушкараца међу активном популацијом. Нешто већи удео активних мушкараца старих преко 50 година (30,7%) у односу на активне жена исте старости (24%) се може тумачити ранијим одласком жена у пензију.

Табела 3. – Специфичне стопе активности према старости и полу, 1981. и 2011. (%)

Год.	Пол	Ук.	Старост										
			15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
1981	Св.	49,4	22,1	68,6	84,0	86,2	82,8	78,9	74,7	63,9	49,5	41,5	30,9
	М	59,5	24,5	75,5	93,6	97,6	97,8	97,0	94,7	83,3	64,7	53,1	44,1
	Ж	39,5	19,6	61,6	73,9	74,7	68,2	61,4	55,0	45,8	36,9	31,9	20,5
2011	Св.	41,3	10,2	44,8	71,9	85,9	87,2	86,0	80,1	69,1	42,3	21,8	4,5
	М	48,6	13,7	52,6	77,6	92,1	94,6	94,4	88,5	80,9	63,1	37,4	6,9
	Ж	34,5	8,1	36,6	66,0	78,9	79,8	77,6	71,5	59,0	21,9	7,9	2,7

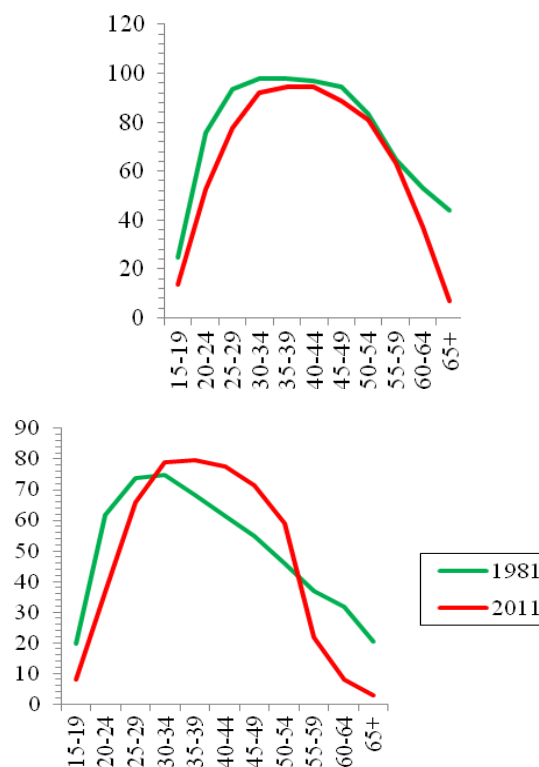
Извор: Књиге пописа становништва, 1981. и 2011. године

Старосни модел економске активности у 2011. години показује да су стопе активности ниске код најмлађе категорије од 15 до 19 година, затим стопа расте са порастом старости и достиже свој максимум у старосној групи од 35 до 39 година, а потом стопа активности опада и достиже веома ниске вредности код најстаријих. Изражени процес деаграризације у нашој земљи као и чињеница да се старији лакше упошљавају у пољопривреди, у којој је економска активност виша у односу на непољопривреду, се управо осликавају у опадајућој и ниској стопи активности најстаријих старосних категорија (60-64, 65 и више). Опредељењем за стицање виших нивоа образовања, што ће у будућности евентуално побољшати њихов положај на тржишту рада Србије, може се објаснити пад стопе економске активности код младих генерација (15-19, 20-24, 25-29). Највиша стопа економске активности оба пола је забележена у старосној групи од 35 до 39 година, тј. 94,6%

мушкараца и 79,8% жена наведене старости је било активно у време пописа 2011. године (Мирић, 2014). Поређење са подацима пописа из 1981. године указује да су се промене у економској активности различито одвијале код мушкараца и жена. У односу на 1981. годину стопа активности код мушкараца у свим старосним групама је опала, док је код жена у свим старостима од 30 до 55 година порасла а у осталим старостима опала.

Старосни модел економске активности жена у Србији, различит је у односу на моделе који су присутни у већини развијених земаља. Код њих ток економског активирања по старости бележи два врха, који означавају већу активност пре и после старости повољне за рађање. У Србији је старосни модел економске активности жена истог облика као и старости модел економске активности мушкараца, с тим што су вредности самих стопа активности на nižем нивоу код жена у односу на мушкарце. С обзиром на смањивање економске активности мушкараца и интензивирање терцијарног сектора делатности, све већи значај добија женска радна снага (Матковић 1994., Радивојевић 2006.).

Графикон 2. – Стопе активности мушког (1) и женског становништва (2) по старости у Србији, 1981. и 2011. година (%)

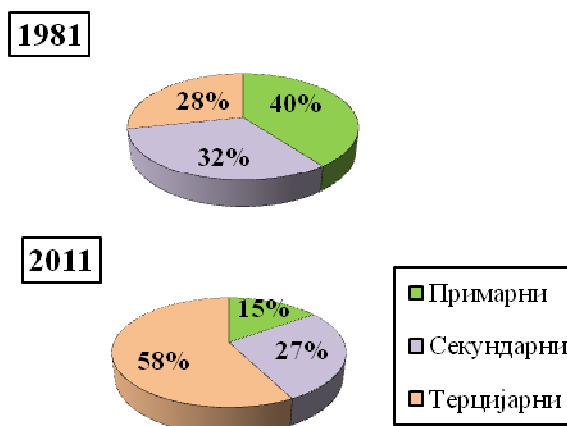

Извор: Према подацима пописа становништва 1981. и 2011. године

Привредна делатност и занимање активног становништва

Према последњем попису становништва, око три четвртине активних је припадало категорији запослених тј. 2 304 628 лица је обављало занимање у 2011. години. Сходно смањењу укупног активног становништва, број запослених такође карактерише опадајући тренд. Тако је у последњем међупописном периоду (2002-2011) број лица која обављају занимање опао за преко 350 000⁵. Поред већ наведених фактора који детерминишу обим активног, а самим тим и запосленог становништва, треба споменути и да је светска економска криза последњих година изазвала додатни притисак на неконкурентну и тржиштима слабо позиционирану српску привреду, коју иначе карактерише транзиција ка тржишној економији и приватизација. Ови процеси се огледају на једној страни у опадајућој запослености, а на другој страни у растућој незапослености становништва Србије.

Графикон 3. – Активно становништво према секторима делатности, 1981. и 2011. година (%)

Извор: Према подацима пописа становништва, 1981. и 2011. године

Важно обележје активног становништва које обавља занимање је-сте привредна делатност. С обзиром на социо-економски развој наше земље након Другог светског рата до данас, првенствено промене у структури привреде, и структура активног становништва по делатности је готово трансформисана. Промене у структури активног становништва према делатности дешавале су се у правцу смањења активних у примарном и секундарном сектору делатности, а повећање активних у терцијарном сектору делатности. Тако је почетком осамдесетих удео запослених у примар-

⁵ Према подацима пописа становништва 2002. и 2011. године

Наталија Мирић

ном сектору износио 40%, а 2011. године се смањио на 15%, док је удео запослених у терцијарном сектору дуплирао у посматраном периоду са 28% на 58%. Дакле, деаграризација и терцијаризација су процеси који карактеришу привреду Србије (Мирић, 2014).

Табела 4. – Активно становништво које обавља занимање према делатности и полу, 2011. године

Делатност	Свега		Мушко		Женско	
	Број	%	Број	%	Број	%
Укупно	2304628	100	1333293	100	971335	100
Пољопривреда, шумарство, рибарство	340186	14,7	238215	17,8	101971	10,5
Рударство	26362	1,1	22043	1,6	4319	0,4
Прерађивачка индустрија	396392	17,2	255050	19,1	141342	14,5
Снабдевање ел. енергијом, гасом, паром; климатизација	31347	1,3	24982	1,8	6365	0,6
Снабдевање водом; управљање отпадним водама контролисање процеса уклањања отпада и сличне активности	38504	1,6	30132	2,2	8372	0,8
Грађевинарство	125747	5,5	110227	8,3	15520	1,6
Трговина на велико и мало	339371	14,7	165071	12,4	174300	17,9
Саобраћај и складиштење	121878	5,3	98569	7,4	23309	2,4
Услуге намештаја и исхрана	67773	2,9	34145	2,6	33628	3,4
Информисање и комуникација	53281	2,3	32647	2,4	20634	2,1
Финансијске делатности и делатности осигурања	50964	2,2	18580	1,4	32384	3,3
Пословање некретнинама	4185	0,2	2218	0,1	9164	0,2
Стручне, научне, техничке и иновационе делатности	79772	3,4	40251	3,0	39471	4,0
Административне и помоћне услужне делатности	45196	1,9	28096	2,1	17100	1,7
Државна управа и одбрана, обавезно соц. осигурање	180580	7,8	103695	7,7	76885	7,9
Образовање	149034	6,4	43452	3,2	105582	10,9
Здравствене и социјална заштита	158345	6,8	36336	2,7	12009	12,6
Уметност, забава и рекреација	34916	1,5	20089	1,6	14827	1,5
Остале делатности	43833	1,9	19423	1,4	24410	2,5

Извор: Књиге пописа становништва 2011. године

Као што је већ споменуто, анализа привредне делатности ће бити ограничена само на последњи попис због неподударања класификација са претходним пописима. Највише запослених у Србији је радило у прерађивачкој индустрији (17,2%), затим у области пољопривреде, шумарства и

рибарства (14,7%) и трговини на велико и мало (14,7%), у 2011. години. Структура запослених по делатностима и полу указује да су једне делатности заступљеније међу мушкарцима, а друге међу женама. Делатности које упошљавају више мушкараца су прерађивачка индустрија, грађевинарство и пољопривреда. Насупрот томе жене су заступљеније у здравственој и социјалној заштити, образовању као и у финансијским делатностима и делатностима осигурања. Може се закључити да је концентрација мушкараца већа у примарном и секундарном сектору делатности (50,8%), док је концентрација жена већа у терцијарном сектору делатности (67,9%).

У складу са променама у структури радне снаге према делатности, и промене у професионалној структури се одвијају у правцу деаграризације односно терцијаризације привреде у нашој земљи. На значају добијају занимања која могу бити сврстана у терцијарни сектор, који је упошљавао 58% радне снаге у 2011. години, док истовремено долази до урушавања примарног и секундарног сектора. Радивојевић (2006) наводи да осим промена у структури привреде, важну улогу имао је и пораст образовања, у правцу пораста удела оних занимања која захтевају виши и високи степен образовања, чему сведочи стално опадање категорије неквалификованих.

Подаци последњег пописа показују да су најзаступљенија међу запосленима у Србији била услужна и трговачка занимања (16,1%), инжењери, стручни сарадници и техничари (16,1%), а затим стручњаци и уметници (14,8%). Поред војних занимања (0,9%) и осталих занимања (0,7%), најмање заступљени међу запосленима наше земље јесу руковоаци, функционери и законодавци (2,5%).

Табела 5. – Активно становништво које обавља занимање према занимању, 2002. и 2011. године

Занимање	2011 број	2011 %	2002 %
Укупно	2304628	100	100
Руководиоци, функционери и законодавци	57172	2,5	4,2
Стручњаци и уметници	340703	14,8	7,8
Инжењери, стручни сарадници и техничари	372300	16,1	17,1
Административни службеници	168188	7,3	5,4
Услужна и трговачка занимања	372058	16,1	10,4
Пољопривредници, шумари, рибари и сродни	271195	11,8	19,1
Занатлије и сродни	312667	13,6	11,1
Руковаоци машинама и постројењима, монтери и возачи	190643	8,3	12,4
Једноставна занимања	182954	7,9	8,4
Војна занимања	19876	0,9	0,8
Остала занимања	16872	0,7	2,9

Извор: Књиге пописа становништва 2002. и 2011. године

С обзиром на упоредивост са подацима пописа 2002. године, може се указати на промене у професионалној структури активног становни-

штва које обавља занимање. Према попису 2002. године, најзаступљенија група занимања били су квалификовани радници у пољопривреди и рибарству, којом се бавило 19,1% запослене популације. Сходно урушавању примарног сектора, управо је ова категорија занимања забележила смањење удела међу запосленима у последњем међупописном периоду, за око 8 процентних поена. Двоструко смањење удела је такође забележила категорија законодаваца, функционера и руководиоца, са 4,2% на 2,5%. На другој страни, најинтензивнији пораст у последње међупописном периоду је присутан код категорије стручњака и уметника, и услужних и трговачких занимања. Према попису 2002. године 7,8% запослених су били стручњаци и уметници и 10,4% запослених су били услужни радници и трговци, док их је 2011. године, 14,8% односно 16,1%.

Активно становништво које не обавља занимање

У активно становништво се, осим лица која обављају занимање, сврставају и лица која не обављају занимање тј. незапослено становништво. Кретања у привреди, транзиција, приватизација, криза и други процеси типични за Србију доприносе томе да показатељи незапослености имају негативан тренд током времена. Без обзира на извесне промене у самој дефиницији незапослених у односу на претходне пописе (у попису 1991. година незапосленима су сматрана само лица које су посао тражила преко службе за запошљавање, док су у последња два пописа у незапослене укључена и лица која самостално траже посао преко рођака, пријатеља, огласа и слично), стопа незапослености је у константном порасту, са свега 5,8% у 1981. на преко 20% у 2011. години. Како Мирић (2013) наводи, на величину проблема незапослености са којим се суочава наша земља указује поређење стопе незапослености у Србији и неким чланицама Европске уније. Заправо, у чланицама ЕУ, као што су Луксембург, Аустрија и Скандинавске земље, стопа незапослености се креће око 5% тј. нижа је за готово 20 процентних поена у односу на нашу земљу.

Највећи проблем за смањење незапослености представља велика неусклађеност између понуде и потражње радне снаге. Тако промене у производној структури које су проузроковане технолошким напретком, као и променама у структури међународне трговине добара и услуга, доводе до смањења тражње за радом у појединим секторима и регијама, односно за радом застарелих квалификација, да би у исто време дошло до паралелног пораста тражње рада у новим секторима, односно појава нових занимања. На тај начин се ствара ткз. *Mismatch* (Шуковић, 2009) односно неравнотежа, неусклађеност између понуде и потражње рада.

У Србији је према попису из 2011. године од укупно 2 971 220 активних било 666 592 незапослених, односно 22,4% радне снаге није оба-

вљало занимање. У односу на попис 1981. године забележен је троструки пораст ове категорије становништва, са 222 808 на 666 592. Најбројнији у овој категорији су незапослени који су некада радили. У 2011. години од укупног броја активних који не обављају занимање, 63,8% је оних који су некада радили, док остатак први пут тражи посао⁶.

Старосно-полна структура лица која не обављају занимање управо осликава наведене процесе који су се одвијали у нашој земљи и који се још увек одвијају. Удео мушкараца међу незапосленима је порастао са 48% у 1981. години на 55%, док је удео жена опао у истом периоду са 52% на 45%. Иако је незапосленост присутнија код женске популације (стопа незапослености жена 23,6%, стопа незапослености мушкараца 21,5% у 2011. години), она се нешто неповољније кретала код мушкараца у односу на жене. С обзиром на овакав тренд кретања може говорити о „новом моделу незапослености у Србији“ кога карактерише одсуство родног јаза, што је резултат пораста незапослености мушкараца (Мирић, 2013).

Табела 6. – Активно становништво које не обавља занимање према старости и полу, 1981. и 2011. године

Година	Пол	Укупно	Старост				
			15-19	20-24	25-29	30-49	50+
1981	Свега	211808	42042	91879	42376	31923	2964
	Мушко	101838	24212	45467	17744	12192	1899
	Женско	109970	17830	46412	24623	19731	1065
2011	Свега	666592	27882	82259	95450	303259	157742
	Мушко	366371	17043	47814	49920	152128	99466
	Женско	300221	10839	34445	45530	151131	58276

Извор: Књиге пописа становништва, 1981. и 2011. године

Овакав тренд незапослености према полу може објаснити, на једној страни, јачањем терцијарног сектора (иначе наклоњенијег женама), а на другој страни, Арандаренко (2010) истиче већу заштићености запослености у јавном сектору у коме је однос између запослених мушкараца и жена у просеку виши у корист жена. Поред заокрета од мушкараца ка женама, дошло и до заокрета у доминацији младих ка старијих старосним групама међу незапосленима. Иако је у условима тешке економске ситуације незапосленост младих велики проблем, положај старијих радника на тржишту рада је много више погођен. Као што Радивојевић (2006) истиче, проблем незапослености последњих година је у већој мери погоршан због отпуштања радника и губитака посла, него због погоршаних могућности код тражења првог запослења. То потврђују и промене удела појединих старосних

⁶ Према подацима пописа становништва 1981. и 2011. године

група. Заправо, према попису 1981. године, 63,2% незапослених је било старости од 15 до 24 година, односно 83,3% старости од 15 до 30 година. Међутим, подаци последњег пописа показују да се старосна структура незапослених трансформисала. Од укупног броја незапослених скоро 70% је имало преко 30 година старости, односно скоро четвртина незапослених је имало преко 50 година у 2011. години.

Економски неактивно становништво

Поред изразито високе незапослености, тржиште рада Србије одликује се и високом неактивношћу, посебно у периоду након економске кризе. Контингент неактивних састављен је од веома хетерогених група становништва, а сама неактивност је мање видљива од незапослености и стога привлачи мању пажњу шире јавности, па и креатора јавних политика. Раст неактивности је узрокован пре свега растом броја неактивних особа старијих од 55 година, тако да проблем неактивности последњих година постаје све више проблем реактивације старијег становништва. Висока неактивност у Србији последица је, са једне стране, тешке економске ситуације и малог броја слободних радних места, што делује обесхрабрујуће на све групе неактивних лица. Фактори на страни тражње за радом одавно су идентификовани као кључни узрочници лоших перформанси српског тржишта рада. Са друге стране, за разлику од незапослености која је примарно одређена обимом и структуром тражње за радом, неактивност је подједнако битно одређена и аутономним факторима који утичу на понуду рада, односно на одлуке појединаца да не нуде своје радне услуге на тржишту рада (Арандаренко, Жарковић-Ракић, Владисављевић, 2012).

Према методологији последњег пописа становништва, економски неактивно становништво обухвата децу млађу од 15 година, пензионере, лица са приходима од имовине, ученике/студенте, домаћице и остале (у претходним пописима становништва - лица са личним приходима и издржавано становништво). Као што је споменуто у претходном тексту, растући коефицијент економске зависности указује на већи обим и интензивнији раст неактивне популације у односу на активну (на 100 активних је било 98 неактивних у 1981. години, односно 142 у 2011). Обим привредно неактивног становништва се повећао за скоро 12% у периоду између пописа 1981. и 2011, тј. порасло је са 3 777 331 неактивни на 4 215 642. Пензионери су најзаступљенија категорија, са 39% у укупном неактивном становништву. Другу по заступљености групу неактивних чинила су деца млађа од 15 година (24%), а након њих су следила лица која обављају само кућне послове у свом домаћинству (14%), затим ученици и студенти (13%), остале категорије неактивних (9%) и лица са приходима од имовине (1%). Свака старосно-полна категорија привредно неактивног становништва се одликује „доминантним разлогом неактивности“. На једној страни, економски неактивни

мушкарци и жене старости 15-19 и 20-24 година су били неактивни зато што се још увек школују тј. преко 90% неактивних старости 15-19, односно преко 70% неактивних старости 20-24 година је припадало категорији ученика и студената. Док су, на другој страни, економски неактивни мушкарци и жене старости 60-64 и преко 65 година били неактивни зато што су у пензији, тј. око 80% неактивних старости 60-64 година, односно преко 90% неактивних са преко 65 година старости је припадало категорији пензионера.

Табела 7. – Економски неактивно становништво према старости и полу у Србији, 2011. године (%)

Старост	Пол	Деца млађа од 15 година	Пензионери	Лица са приходима од имовине	Ученици, студенти	Лица која обављају само кућне послове у свом домаћ.	Остало
испод 15 год.	С	100	/	/	/	/	/
	М	100	/	/	/	/	/
	Ж	100	/	/	/	/	/
15-19	С	/	0,1	0,1	90,3	2,	6,9
	М	/	0,1	0,2	90,4	1,0	8,1
	Ж	/	0,08	0,07	90,2	3,5	5,7
20-24	С	/	0,3	0,5	72,2	10,9	16,0
	М	/	0,3	0,9	72,9	3,4	22,6
	Ж	/	0,2	0,1	71,8	16,8	10,8
25-29	С	/	0,6	1,1	39,7	33,2	25,5
	М	/	0,9	2,6	48,1	11,4	39,1
	Ж	/	0,5	0,4	34,9	48,0	16,2
30-49	С	/	8,3	2,7	3,8	56,1	29,0
	М	/	13,4	6,2	4,7	19,0	56,5
	Ж	/	5,7	0,9	3,4	74,8	15,0
50-59	С	/	48,2	2,1	0,04	34,1	15,5
	М	/	52,2	4,7	0,06	13,1	29,7
	Ж	/	46,2	0,7	0	44,6	8,3
60-64	С	/	80,5	0,9	0	12,1	6,4
	М	/	79,0	2,1	0	6,0	12,7
	Ж	/	81,3	0,1	0	15,8	2,6
65+	С	/	90,7	0,4	/	8,0	4,6
	М	/	95,6	0,5	/	0,8	3,0
	Ж	/	80,9	0,3	/	13,0	5,6

Извор: Према подацима пописа становништва 2011. године

Привредно неактивни старости између 25 и 59 година су биле хетерогеније по питању разлога неактивности. У својој студији о транзицији младих од образовања ка запошљавању, Крстић (2010) закључује се да је екстензивно школовање код младих више последица слабих изгледа за запошљавање, него стварне жеље да стекну виши степен образовања. Овом наводу иде у прилог податак да је међу неактивним лица старости 25-29 година било скоро 40% ученика и студената, па се може претпоставити да су млади свесни проблема који би произашли након њиховог изласка на тржиште рада, па се пре одлучују за наставак школовања и „одлагање проблема“. Међу неактивнима старости 30-49 година, нарочито међу женама, доминантне су биле домаћице. Преко половине (56,1%) свих неактивних старости 30-49 година, односно 74,8% неактивних жена исте старости је обављало само кућне послове у свом домаћинству. Међу неактивним мушкарцима ове старости била је доминантна остала категорија неактивних (које обухватају неспособне за рад, лица која су се налазила на издржавању казне затвора и др.) са 56,5%, али је интересантно да је петина ових мушкараца била сврстана у категорију домаћица. Пензионери су чинили око 50% неактивних мушкараца и жена старости 50-59 година. Други по заступљености биле су домаћице код жена (44,6%) и остале категорије неактивних код мушкараца (29,7%).

Висока неактивност значи да је присутан велики неискоришћени потенцијал за српску привреду, као и за сваку другу земљу. У студији о неактивном становништву Србије, Арандаренко, Жарковић-Ракић, Владисављевић (2012) указују на могућности за активацију најбројнијих категорија неактивне популације. Код пензионера, који чине нешто мање од половине популације неактивних, ниска могућност реактивације узрокована је одсуством жеље и обезбеђеним средствима за живот. Са друге стране, мале могућности активације домаћица везане су за породичну поделу рада, односно њихову укљученост у производњу у домаћинству, што заједно са ниским образовањем и недостатком радног искуства изван домаћинства указује на малу вероватноћу запошљавања и ове групе. Млади на образовању, који чине око једне четвртине свих неактивних лица, такође немају велике могућности за активацију. Њихову неактивност карактерише недостатак жеље за радом, који је с једне стране природан због њихове примарне оријентације ка образовању али је код једног броја младих на образовању повезана са непостојањем институционалних подстицаја да се ускладе рад и студирање. При томе, процес образовања у Србији, посебно високошколског, у просеку траје знатно дуже него што је предвиђено, што доводи до свејерсног имобилисања значајног дела потенцијалне радне снаге која би могла да унесе већу динамику на тржиште рада.

Извори средстава за живот

Пописни подаци о изворима средстава за живот релевантни су за сагледавање основних извора прихода из који је финансирана потрошња становништва током године која је претходила попису. Имајући у виду њихов значај, нарочито социо-економски аспект, питање о изворима средстава за живот је укључено у садржај пописа 2011. године (РЗС, 2014).

Структура становништва према изворима средстава за живот осликава саму структуру према економској активности. Прва по заступљености јесте категорија издржаваних лица (38,8%), односно лица која су живела од привремене или сталне помоћи другог/других лица (деце, родитеља, родбине итд.), било из земље или иностранства, затим децу коју издржавају родитељи, као и за лица која примају алиментацију. Следећа по заступљености јесте категорија лица чији је главни приход остварен на основу сталног, привременог или повременог рада, без обзира на то да ли тим радом остварује или не остварује право на радни стаж и лица која су имала друга примања на основу рада. Учешће лица која су живела од зараде или других примања на основу рада одговара учешћу лица која обављају занимање, тј. запосленом становништву (32%). Лица чији је главни извор средстава за живот била пензија било старосна, инвалидска, породична, пољопривредна или из приватних фондова, су чинила 22,7% укупног становништва Србије у време пописа 2011. године. Веома је мали удео лица која су живела од прихода од имовине (1,5%), од социјалних примања (1,9%), стипендија (0,07%), зајма/уштеђевине (0,36%), накнаде за незапослене (0,54%).

Графикон 4. – Становништво Србије према изворима средстава за живот и полу, 2011. године (%)

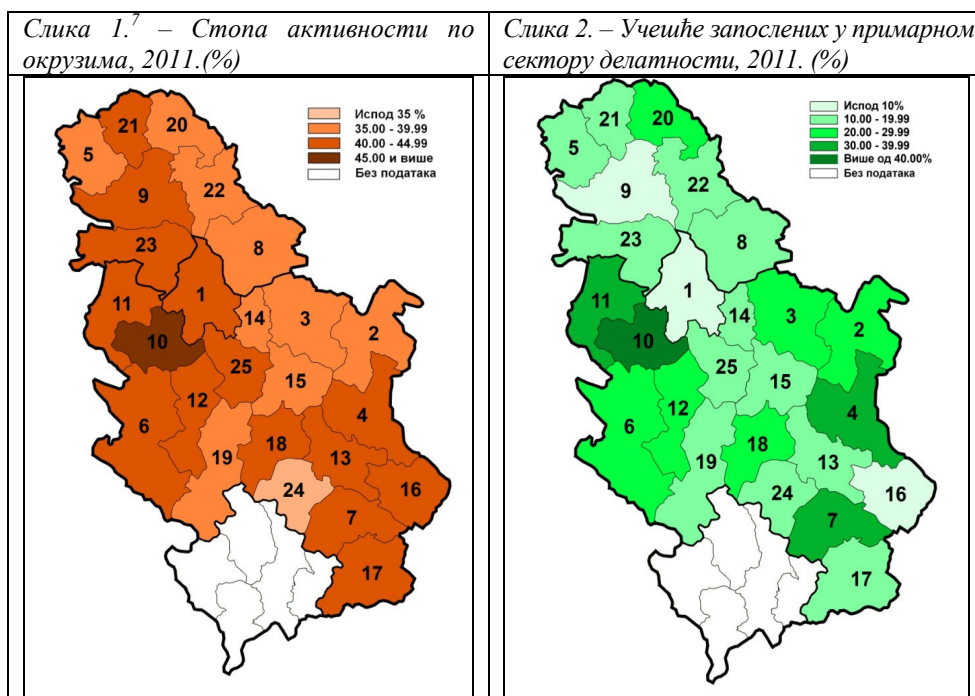
Извор: Према подацима пописа становништва 2011. године

Структура становништва према изворима средстава за живот показује одређене разлике с обзиром на пол. Полна структура је најужедначенија код лица која су живела на основу сопственог рада (52,0% мушкараца 48,0% жена). Међутим за све остале категорије лица према изворима прихода, полна структура показује веће или мање варијације. Мушкарци су заступљенији међу лицима која су живела од прихода од имовине, од зајма/уштеђевине,

затим накнаде за незапослена лица и од осталих прихода, док је жена више међу лицима чији је главни извор средстава за живот била пензија и међу лицима која су била издржавана од стране неких других лица.

Просторни аспект

Као што је напоменуто у првом делу рада, структура становништва према економској активности је готово иста на нивоу централне Србије и Војводине. Међутим, уколико се посматрају ниже територијалне јединице тј. окрузи, распон у нивоима показатеља економских структура је доста изражен. Ове изражене разлике у вредностима показатеља се могу тумачити структуром привреде, достигнутим нивоом развоја, као и старосно-полном структуром сваког од округа Србије. У наредном делу рада биће указано на ниво економске активности и учешће запослених у примарном сектору делатности у окрузима Србије у време пописа 2011. године.

Извор: Према подацима пописа становништва 2011. година

⁷ **Списак округа:** 1. Веоградски, 2. Борски, 3. Браничевски, 4. Зајечарски, 5. Западнобачки, 6. Златиборски, 7. Јабланички, 8. Јужнобанатски, 9. Јужнобачки, 10. Колубарски, 11. Мачвански, 12. Моравички, 13. Нишки, 14. Подунавски, 15. Поморавски, 16. Пиротски, 17. Пчињски, 18. Расински, 19. Рашки, 20. Севернобанатски, 21. Севернобачки, 22. Средњебанатски, 23. Сремски, 24. Топлички, 25. Шумадијски округ.

Према подацима најновијег пописа општа стопа активности у Србији износила је 41,3%. Распон између најмањих и највећих вредности стопе активности креће се од нивоу 34,8% у Топличком округу до 47,9% у Колубарском округу. Од укупно 25 округа Србије, један округ је бележио стопу активности преко 45% (Колубарски округ), четрнаест округа је бележило стопу активности у интервалу 40-44,99%, девет у интервалу 35-39,99% и један испод 35% (Топлички округ). Поред највише стопе активности, Колубарски округ је карактерисао и највећи удео запослених који се баве пољопривредом, шумарство и рибарством (делатности примарног сектора) на нивоу целе Србије (40,0%). Осим општег развоја самих округа и њихове старосно-полне структуре, проценат пољопривредника је важан фактор који утиче на њихов ниво економске активности. Распон у уделу запослених у делатностима примарног сектора је био веома. Према подацима последњег пописа тај распон се кретао од свега 1,8% у Београдском округу до 40,0% у Колубарском округу. Поред Београдског округа, још шест округа је имало проценат запослених у примарном сектору испод републичког нивоа (14,7%), а то су: Јужнобачки (8,2%), Севернобачки (14,0%), Рашки (13,8%), Нишавски (7,8%), Пчињски (13,7%) и Топлички округ (12,9%). Највећи проценат запослених у примарном сектору су имали Колубарски (40,0%), Зајечарски (35,2), Јабланички (32,7%) и Мачвански округ (31,6%). Скоро половина свих округа Србије (12 од 25) је имало проценат запослених у примарном сектору у интервалу од 10-19,99%. С обзиром на то да су стопе активности више у пољопривреди него у непољопривреди, може се претпоставити да учешће пољопривредника у великој мери опредељује вредности стопе активности у окрузима Србије.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Арандаренко М. (2010). *Помоћне стратегије за опоравак од кризе у југоисточној Европи Студија процене: Србија*, Међународна организација рада, Тим за техничку подршку достојанственом раду и Канцеларија за централну и источну Европу
- Арандаренко М., Жарковић-Ракић Ј., Владисављевић М. (2012). *Од неактивности до запослености*, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, Кабинет потпредседнице Владе за европске интеграције, Београд
- Војковић Г. (2007). *Становништво као елемент регионализације Србије*, Београд: Српско географско друштво
- Крстић Г. (2010). *Young people's transition from school to work in Serbia*, ILO, Budapest
- Матковић Г. (1994). *Демографски чиниоци и понуда радне снаге*, Економски институт, Београд
- Мирић Н. (2013). *Незапосленост у Републици Србији*, Мастер рад, Географски факултет, Београд
- Мирић Н. (2013). *Скривена незапосленост у Републици Србији – обесхрабрени за тражењу посла*, *Демографија* књ. 10, Географски Факултет, Београд

- Мирић Н. (2014). *Економски активно становништво Републике Србије*, Постер презентација са Завршне конференције о Попису становништва, домаћинства и станова 2011. године
- Радивојевић Б. (2006). Економске структуре становништва Србије, *Становништво и домаћинства Србије према попису 2002. године* (ур. Г. Пенев), РЗС, ИДН, ЦЗДИ, ДДС, Београд
- Wertheimer-Балетић А. (1978). *Економска активност становништва-демографски аспекти*, Школска књига, Свеучилиште у Загребу
- Шуковић Д. (2009). Становништво Србије у фокусу тржишта рада, *Становништво*, Београд
- РЗС (2013). *Економска активност*, књига 7, Републички завод за статистику, Београд
- РЗС (2014). *Делатност*, књига 15, Републички завод за статистику, Београд
- РЗС (2014). *Занимање*, књига 14, Републички завод за статистику, Београд
- РЗС (2014). *Извори средстава за живот*, књига 16, Републички завод за статистику, Београд

Natalija Mirić

**ECONOMIC STRUCTURE OF THE POPULATION OF SERBIA
-CENSUS OF POPULATION 2011th -**

Summary

The paper analyzes the economic characteristics of the population of Serbia in the census of population 2011th. The main characteristic of the census 2011th, as economic structure is concerned, is the classification of economic activities, which includes just two modalities, economically active and economically inactive. According to the last census in Serbia, 2 917 220 persons were active (activity rate 41,3%). About 3/4 of the active population belonged to the category of employed persons, while about 25% of the labor force was unemployed in 2011th. On the other hand, 2/3 of population of Serbia were economically inactive. The post-war census showed fluctuating number of active population in our country. From 1953 to 1981, the number of active grew, and after that there is a trend of decline. Than three million active from 1953, the number of active increased to 3 million and 700 thousand at the time of the census in 1981, then dropped to 2 million 971 thousand in 2011th. The general, rate of activity is also decreased, from the level of 49.4% in 1981 to 41.3% in 2011. The extent of the active population determined by demographics and nondemographics factors. Active population faces demographic aging. Age patterns of economic activity in 2011th shows that the low activity rates in the youngest category (15-19), then the rate increases with age and reaches its peak in the age group 35-39, and then the activity rate decreases and reaches a low values at the oldest. Changes in the structure of the active population by industry was occurred in the direction of decreasing active in the primary and secondary sector activities, and increasing active in the tertiary sector activities. In addition to the extremely high unemployment, the Serbian labor market is characterized by high economic inactivity, especially in the period after the economic crisis. The scope of the economic inactive population has increased by almost 12% between the 1981 and 2011. Retirees are the most frequent category, with 39% of the total inactive population.